

УДК 005.93

Полінкевич О. М., д.е.н., професор
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки

ПРИНЦИПИ АДАПТИВНОГО ПЛАНУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянуто сутність поняття адаптивного планування інноваційної діяльності підприємств, окреслено принципи планування, які об'єднано у сім, які вмістять основні принципи. Визначено чотири групи принципів адаптивного планування інноваційної діяльності підприємств.

Ключові слова: адаптивне планування, інноваційна діяльність, принципи, підприємство, адаптивність.

Polinkevych O.

PRINCIPLES OF ADAPTIVE PLANNING OF INNOVATIVE ACTIVITIES OF ENTERPRISES

In the article the essence of the concept of adaptive planning of innovation activity of enterprises is considered, the principles of planning, which are united in seven, which contain the basic principles, are outlined. Four groups of principles of adaptive planning of innovative activity of enterprises are defined.

The deepening of the processes of integration into the world economic space prompts the business to find effective forms of management of the business system. It should be noted that the new market conditions have formed the principles that are based on the use of completely new advanced technologies and organizational and management systems, among which is the principle of adaptability.

Adaptive planning of innovation activity of enterprises is a coherent planning ideology and a process that promotes the innovation activity of the enterprise in conditions of uncertainty, riskiness and growth of competitiveness.

Principles of adaptive planning of innovation activity of the enterprise should be grouped into two groups: 1) general economic principles. These include the principle of the need for development, economic equilibrium, purposefulness, systemicity, unity, transparency; 2) specific principles. Among them are the principles of adaptability, flexibility and elasticity, dynamism, alternatives, accumulation, innovation; 3) adaptive principles, include principles of customer orientation, customer value formation, mutually beneficial relations with market participants, adequacy, redistribution; 4) planning principles that contain the principles of continuity, integration, feedback, participation, scientific, actualization, accuracy of plans, controllability, efficiency, balance, and directionality.

Полінкевич О. М.

The principles of adaptive planning for the innovative development of enterprises are grouped in four groups, which reflect three processes: 1) general economic development of the country; 2) the specifics of the enterprise's activity in a separate sector of the economy; 3) Planning processes; 4) adaptation to the variables of internal and external conditions.

Key words: adaptive planning, innovative activity, principles, enterprise, adaptability.

Полинкевич О. Н.

ПРИНЦИПЫ АДАПТИВНОГО ПЛАНИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ

В статье рассмотрена сущность понятия адаптивного планирования инновационной деятельности предприятий, определены принципы планирования, которые объединены в семь, которые вместят основные принципы. Определены четыре группы принципов адаптивного планирования инновационной деятельности предприятий.

Ключевые слова: адаптивное планирование, инновационная деятельность, принципы, предприятие, адаптивность.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Поглиблення процесів інтеграції у світовий економічний простір спонукає бізнес до пошуку ефективних форм управління підприємницькими система. Варто зазначити, що нові умови ринку, сформувавши принципи, які ґрунтуються на використанні абсолютно нових прогресивних технологій та організаційно-управлінських систем [2, с. 157]: адаптивність – прагнення підтримки певного балансу зовнішніх і внутрішніх можливостей розвитку; динамічність – динамічне приведення у відповідність цілей і спонукальних методів діяльності; самоорганізація – самостійне забезпечення підтримання умов функціонування; саморегуляція – коригування системи управління діяльністю відповідно до змін умов функціонування; саморозвиток – самостійне забезпечення умов тривалого виживання і розвитку. Тобто, принцип адаптивності є основою процесів підприємств.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Проблемам адаптивного планування присвячена низка праць вчених: А. Садков [1], І. Бай [1],

Ю. Андрійчук [3], Г. Захарчин [3], Н. Кулик [4], В. Лещук [7], І. Стец [5] та ін.

Андрійчук Ю. А., Захарчин Г. М. визначили адаптивне планування інноваційної діяльності як цілісну ідеологію планування та процес, що передбачає систему трактувань за ідеологічною та технологічною ознаками. Запропоновано принципи планування, адаптації та включено їх до механізму адаптивного планування інноваційної діяльності підприємства [3].

Кулик Н. М. визначено особливості адаптивного підходу в системі управління підприємства, які пов'язані з розробкою та реалізацією найрезультативніших та найоперативніших стратегій відображення діючим підприємством та його мережевими структурами впливів середовища. До адаптаційних заходів у системі управління належать: оптимізація рівня ризику прийняття рішення та маневрування ресурсами; використання економіко-математичних методів та моделей діагностики, що підвищують оперативність прийняття управлінських рішень; забезпечення високої маневреності та гнучкості цілей і стратегій розвитку підприємства за рахунок процесів пасивної та активної адаптації [4].

Лещук В. П. зазначає, що механізм адаптації бізнес-процесів до нової економіки повинен включати принципи, методи, інтегральну оцінку бізнес-процесів, інструменти, важелі та моніторинг. Виділено такі принципи адаптації, як: комплексність, системність, динамічність, інноваційність, інформаційність, відкритість, прозорість, інтеграційність, гнучкість, ієрархічність, контрольованість, прогнозованість [7].

Стець І. виявив основні особливості адаптивного управління підприємством, дослідив теоретичні підходи, принципи і методи оцінювання вдосконалення адаптивного потенціалу підприємства. Встановлено, що за економічним змістом процес адаптації підприємства є сукупністю цілеспрямованих і послідовних дій (з боку підприємства і держави) з метою досягнення і збереження оптимального стану потенціалу підприємства за наявності непередбачених змін у зовнішньому середовищі через зміну алгоритмів його функціонування. Визначено, що адаптивний потенціал є сукупною здатністю підприємства своєчасно приймати управлінські рішення й реалізовувати їх з урахуванням викорис-

таних і невикористаних потенційних можливостей для виробництва конкурентоздатної продукції, яка задовольняє потреби суспільства за допомогою повного й оптимального використання всіх виробничих ресурсів, а також визначальні очікувані характеристики розвитку підприємства за різних альтернатив змін у внутрішньому і зовнішньому середовищах [5].

Незважаючи на достатньо велику кількість праць з викладеної проблематики, недостатньо дослідженими залишаються питання принципів адаптивного планування інноваційної діяльності підприємств.

Цілі статті: виокремлення принципів адаптивного планування інноваційної діяльності підприємства в умовах поведінкової економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Адаптивне планування інноваційної діяльності підприємств є цілісною ідеологією планування та процесом, що сприяє активізації інноваційної діяльності підприємства в умовах невизначеності, ризикованості та зростання конкурентоспроможності.

Моніторинг літературних джерел та робіт практиків показав, що вітчизняні та зарубіжні вчені виокремлюють близько 19 принципів планування. Виходячи з опису та розкриття суті принципів, зазначимо, що серед них найважливішими (загальними) є 7, а інші принципи лише конкретизують та уточнюють їх [1, с. 13]:

1. Принцип безперервності, який передбачає, що процес планування на підприємстві має бути постійним і безперервним. Підприємство повинне не лише постійно працювати над розробкою нових планів, але також проводити безперервну роботу по коригуванню існуючих планів для підвищення ефективності прийняття управлінських рішень.

2. Принцип системності, за яким планування повинно мати системний характер, оскільки підприємство є відкритою системою, тому планувати його діяльність потрібно з врахуванням усіх елементів та зв'язків.

2.1. Принцип інтеграції. В процесі планування повинна створюватися така база, яка зможе задовольнити потреби будь-якої підсистеми, що входить у систему внутрішньофірмового планування.

2.2. Принцип зворотного зв'язку передбачає необхідність врахування можливості впливу нижчої ієрархічної структури на структуру вищого рівня.

2.3. Принцип участі забезпечує кожному працівнику право залучення до процесу розроблення, затвердження та реалізації планів, що дозволяє працівникам краще розуміти цілі та завдання.

3. Принцип обумовленості цілей та задач (цілеспрямованості). Під час планування потрібно формулювати чітко визначені кінцеві цілі, встановлювати чіткі та конкретні завдання, що спрощує бачення планів в очах працівників.

3.1. Принцип науковості. Усі норми та значення, які використовуються під час планування, повинні бути науково обґрунтованими.

3.2. Принцип актуалізації спрямовує на постійне оновлення засадничих методів та інструментарію планування.

3.3. Принцип точності планів. Кожен план повинен складатися з такою точністю, яка сумісна з рівнем невизначеності зовнішнього середовища.

4. Принцип гнучкості. В процесі формування планів треба враховувати можливості корегування параметрів, а іноді навіть їх спрямування під впливом непередбачуваних змін у зовнішньому середовищі.

4.1. Принцип керованості. В планах повинні закладатися можливості змін у відповідності з кінцевими цілями та місією.

4.2. Принцип резервування. Резерви щодо корегування планів повинні закладатися ще на початкових стадіях планування.

5. Принцип ефективності (економічності). Витрати на планування не повинні перевищувати очікуваного ефекту від реалізації плану.

6. Принцип збалансованості. В процесі планування завжди потрібно враховувати взаємозв'язки між показниками, потребами та ресурсами.

7. Принцип директивності. План на підприємстві повинен мати силу закону з подальшим слідуванням та виконанням усіма працівниками.

Принципи адаптивного планування інноваційної діяльності підприємства варто об'єднати у дві групи:

1) загально-економічні принципи. До них відносять принцип необхідності розвитку, економічної рівноваги, системності, цілеспрямованості, єдності, прозорості;

2) специфічні принципи. Серед них принципи адаптивності, гнучкості та еластичності, динамічності, альтернативності, нагромадження, інноваційності;

3) адаптивні принципи, включають принципи орієнтації на споживача, формування вартості клієнта, взаємовигідних відносин з учасниками ринку, адекватності, перерозподілу;

4) принципи планування, які містять принципи інтеграції, безперервності, зворотного зв'язку, участі, науковості, актуалізації, точності планів, керованості, ефективності, збалансованості, директивності.

Висновки. Відповідно до цього можемо зробити висновок, що принципи адаптивного планування інноваційним розвитком підприємств згруповано за чотирма групами, які відображають три процеси:

1) загальноекономічного розвитку країни;

2) специфіки діяльності підприємства у окремому секторі економіки;

3) плановості процесів;

4) адаптації до змінних внутрішніх та зовнішніх умов.

1. Садеков А. А. Оперативне планування на торговельному підприємстві : монографія / А. А. Садеков, У. С. Расулов. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2008. – 193 с.
2. Бай І. С. Про окремі особливості формування досконалої моделі менеджменту підприємства / І. С. Бай, Г. Є. Мошек // Научно-практический журнал «Економіка Крима». – 2010. – №3 (32). – С. 155–158.
3. Андрійчук Ю. А. Концептуальні засади адаптивного планування інноваційної діяльності підприємств харчової промисловості / Ю. А. Андрійчук, Г. М. Захарчин // Зб. наук. пр. «Формування ринкової економіки в Україні». – Серія економічна. – Вип. 31. – Ч. I. – Львів : Вісник Львівського університету, 2014. – С. 280–285.
4. Кулик Н. М. Технологія адаптації у системі управління підприємством / Н. М. Кулик, Т. М. Соколенко // Зб. наук. пр. «Економічний аналіз». – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2013. – Том 14. – №3. – С. 96–100.
5. Стец І. Адаптивне управління потенціалом підприємства / І. Стец // Українська наука: минуле, сучасне, майбутє. – 2013. – Вип. 18. – С. 154–162.

6. Полінкевич О. М. Механізми адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до нової економіки : монографія / О. М. Полінкевич. – Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2014. – 448 с.
7. Лещук В. П. Структурно-логічна модель механізму адаптацій бізнес-процесів промислових підприємств до економіки знань / В. П. Лещук // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – №9(159). – С. 53–59

УДК 330.142.

Потьомкіна О. В., к.е.н., доцент,
Дорош В. Ю., к.е.н., доцент,
Биховець Н. Г., магістрант
Луцький національний технічний університет

РЕАЛІЗАЦІЯ ТЕРМІНІВ «МОТИВАЦІЯ» ТА «СТИМУЛЮВАННЯ» У ЕФЕКТИВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРСОНАЛУ (ТЕОРЕТИЧНИЙ ПІДХІД)

У статті проведені дослідження стосовно термінів «мотивація» та «стимулювання». Відзначено, що термін «стимулювання праці» знаходиться в межах «мотивації праці» та одновекторність їх спрямування щодо ефективної діяльності персоналу. Окреслені прикладні аспекти стимулювання працівників на підприємствах, що полягають у індивідуальному підході, проте носять здебільшого матеріальний характер.

Ключові слова: мотивація, стимулювання, винагорода, ефективність.

Potomkina E., Dorosh V., Bykhovets N.

IMPLEMENTATION OF «MOTIVATION» AND «STIMULATION» TERMS IN EFFICIENCY OF PERSONNEL (THEORETICAL APPROACH)

In the articles problems of methodology and practice of motivation and stimulation of personnel are considered in the scientific works of foreign and domestic economists.

However, there are a number of issues that require additional research and refinement. In particular, this concerns the delineation of the concepts of «motivation» and «stimulation» in order to develop effective mechanisms of material incentives, which determines the choice of topic and the relevance of the study.

The path to effective human management is through understanding its motivation. Just knowing what motivates someone who encourages her to work,

Потьомкіна О. В., Дорош В. Ю., Биховець Н. Г.